EUROPESE
COMMISSIE

Straatsburg, 23.10.2018
COM(2018) 800 final

MEDEDELING VAN DE COMMISSIE AAN HET EUROPEES PARLEMENT, DE RAAD, HET EUROPEES ECONOMISCH EN SOCIAAL COMITÉ EN HET COMITÉ VAN DE REGIO'S

Werkprogramma van de Commissie voor 2019

Beloften nakomen en de toekomst voorbereiden

I. Beloften nakomen en de toekomst voorbereiden

De komende maanden zullen bepalend zijn voor onze Europese Unie. Volgend jaar mei zullen de Europese burgers naar de stembus trekken om een nieuw Europees Parlement te verkiezen. Zoals de Commissievoorzitter op 12 september 2018 in zijn toespraak over de Staat van de Unie heeft beklemtoond, zullen zij met hun keuze duidelijk maken of ze geloven dat de Europese Unie met oplossingen kan komen voor de uitdagingen die geen van onze lidstaten in zijn eentje het hoofd kan bieden.

Daarbij gaat het om uitdagingen zoals de vraag hoe we ervoor moeten zorgen dat Europa opnieuw aansluiting vindt bij economische groei die iedereen ten goede komt, d.w.z. investeren in de banen van de toekomst en de kansen aangrijpen die de transitie naar een digitale en koolstofarme economie biedt. Of de vraag hoe we omgaan met migratie, die dan sterk mag zijn teruggelopen tegenover de crisis in 2015-2016, maar waarmee we nog een hele tijd te maken zullen krijgen en waarvoor we met duurzame Europese oplossingen moeten komen. Of nog hoe we de uitdagingen aanpakken voor onze democratische samenlevingen, voor onze waarden en voor onze veiligheid die onder druk staan van terroristische aanslagen en cyberaanvallen, en steeds meer ook van desinformatiecampagnes. En de vraag hoe te handelen in een wereld die steeds meer in een volatiele situatie terechtkomt, waarin we door de druk van demografie, de strijd om hulpbronnen, en klimaatverandering samen moeten inzetten op duurzaamheid, net nu sommigen vraagtekens zetten bij hun betrokkenheid bij de instellingen en regels die de voorbije vijftig jaar de wereldorde ten goede hebben veranderd.

Meer dan ooit moet Europa laten zien dat onze Unie verenigd, sterk en democratisch is en dat we alleen samen met antwoorden voor die uitdagingen kunnen komen, zodat we onze burgers kunnen beschermen, sterk maken en verdedigen.

Sinds deze Commissie is aangetreden heeft zij in haar jaarlijkse werkprogramma's steeds stilgestaan bij de grootste uitdagingen waar Europees optreden volgens ons een verschil kan maken. Met de initiatieven die we samen met de toespraak over de Staat van Unie hebben gepresenteerd, liggen nu alle wetgevingsvoorstellen op tafel die voor een positieve omslag moeten zorgen voor de tien prioriteiten van de Europese Commissie voor de periode 2014-2019. We zijn tot dusver met het Europees Parlement en de Raad tot een akkoord gekomen over bijna de helft van deze voorstellen, en voor nog eens twintig procent is het wetgevingsproces vergevorderd. Nu moet de prioriteit zijn om de resterende voorstellen, waaronder alle voorstellen die in de gezamenlijke verklaringen prioritair werden genoemd, om te zetten in wetgeving en ze dan ook daadwerkelijk ten uitvoer te brengen. Tijdens het overleg dat de Commissie met het Europees Parlement en de Raad heeft gevoerd bij de voorbereiding van dit werkprogramma, werd duidelijk dat we de vaste wil hebben om samen deze kans aan te grijpen en verdere stappen te zetten. Nu is het moment aangebroken om te tonen dat we samen resultaten kunnen boeken.

Om onze aandacht geconcentreerd te houden op de initiatieven die al ter tafel liggen, komt de Commissie in het werkprogramma van dit jaar met slechts een beperkt aantal nieuwe initiatieven. Deze zijn, samen met de initiatieven die met de toespraak over de Staat van de

Unie zijn gepresenteerd, onmisbaar om de tien prioriteiten ten volle waar te maken. Die initiatieven bieden een antwoord op de uitdagingen die er nog liggen en die eensgezind en vastberaden optreden vergen: het voltooien van de werkzaamheden op het gebied van migratie; het versterken van de Economische en Monetaire Unie; het zoeken naar antwoorden voor de toenemende spanningen in het mondiale handelssysteem; het aanpakken van de aanhoudende aanvallen op de rechtstaat in een aantal lidstaten; en het bereiken van een akkoord met het Verenigd Koninkrijk over de terugtrekking van het land uit de Unie. De aandacht van de Commissie zal ook gaan naar de uitvoering van wetgeving die is aangenomen, en naar de evaluatie van het bestaande acquis om ons voor te bereiden op de toekomst. Ook stellen we voor om een reeks achterhaalde voorstellen en wetten van tafel te halen of in te trekken.

Ten slotte zetten we met dit werkprogramma een verdere stap in de routekaart naar Sibiu die uitgesproken steun kreeg in het Europees Parlement en is opgenomen in de Leidersagenda. De top van Sibiu zal plaatsvinden op 9 mei 2019, op Europadag, zes weken nadat de brexit een feit is geworden en twee weken vóór de Europese verkiezingen. Deze top zal bepalend zijn voor de vraag hoe de EU met 27 haar eigen toekomst voor 2025 gestalte zal geven. Tegen die achtergrond is het belangrijk dat er in de aanloop naar Sibiu een politiek akkoord wordt bereikt over het voorstel van de Commissie om het toekomstige begrotingsraamwerk eenvoudiger en flexibel te maken. Daarnaast zal de Commissie de komende maanden met een reeks toekomstgerichte bijdragen komen om de top van Sibiu voor te bereiden, zodat EU-leiders het vertrouwen in de toekomst van onze Unie met 27 nieuw leven kunnen inblazen.

II. De tien prioriteiten van de Commissie-Juncker volledig realiseren vóór de verkiezingen voor het Europees Parlement

Een nieuwe impuls voor banen, groei en investeringen

De Europese economie presteert goed. De groei bereikte in 2017 het hoogste niveau in tien jaar. Banen en investeringen hebben weer het niveau van vóór de crisis bereikt en de toestand van de overheidsfinanciën is aanzienlijk verbeterd. Toch geeft de economische, sociale en budgettaire situatie nog niet in alle lidstaten hetzelfde beeld te zien. Nu het mondiale economische klimaat verandert, moeten we de gelegenheid aangrijpen om verder beleid te promoten waarmee we nieuwe economische kansen kunnen aangrijpen en waarmee we de economie weerbaar maken tegen nieuwe uitdagingen die op ons afkomen.

Dit betekent dat we moeten blijven investeren in de hervormingen die nodig zijn om de Unie op een traject van stabiele en duurzame groei te houden. De moderne, eerlijke en evenwichtige voorstellen die de Commissie voor het komende meerjarig financieel kader voor de Unie met 27 heeft gedaan, zullen helpen om het komende decennium de gemeenschappelijke doelstellingen voor de Unie te behalen. Centraal daarbij staan de sectoren waarvan de EU-leiders in Bratislava en Rome eensgezind concludeerden dat de Unie de meest geschikte speler was om die doelstellingen te verwezenlijken. Daarmee kunnen we de grote uitdagingen aangaan zoals jeugdwerkloosheid, migratie, veiligheid, de

technologische en digitale transformatie, maar ook de transitie naar een duurzamere, koolstofarme economie. De top van Sibiu moet het politieke akkoord over de nieuwe begroting bezegelen. Zo kan het bewijs worden geleverd dat de Unie met 27 eensgezind is, een duidelijke marsrichting heeft en bereid en in staat is om haar lot in eigen handen te nemen en haar burgers tastbare resultaten te bieden.

Overheidsmiddelen kunnen een rol spelen om het juiste soort investeringen te stimuleren, maar uiteindelijk zijn het bedrijven die voor banen en groei moeten zorgen. Daarom moeten we de beschikbare middelen als een hefboom blijven gebruiken. Het investeringsplan voor Europa (het plan-Juncker) heeft al 344 miljard EUR extra investeringen opgeleverd, en zo de oorspronkelijke doelstelling van 315 miljard EUR overtroffen. De verwachting is dat het plan 1,4 miljoen banen zal creëren en het bruto binnenlands product in de EU tegen 2020 met 1,3 % zal doen toenemen. Het plan-Juncker is versterkt en uitgebreid zodat het tegen eind 2020 naar raming 500 miljard EUR extra investeringen kan mobiliseren. De Commissie zal de balans opmaken van de gemaakte vorderingen en zal bezien hoe investeringen verder kunnen worden gestimuleerd, onder meer in het kader van het nieuwe InvestEU-programma.

Ook moeten we een akkoord bereiken over de resterende voorstellen om de transitie te sturen in de richting van een circulaire economie die innovatie, banen en groei ondersteunt en ons duurzaam laat omgaan met de schaarse hulpbronnen. We moeten snel een akkoord bereiken rond het voorstel over plastics voor eenmalig gebruik zodat er minder schadelijke plastics in onze oceanen en zeeën terechtkomen en bedrijven een sterke prikkel krijgen om op zoek te gaan naar duurzame en innoverende alternatieven. Hiermee zal de innovatie in Europa een impuls krijgen en nemen Europese bedrijven een technologische voorsprong op hun internationale concurrenten, hetgeen dan weer duurzame groei en banen voor de toekomst stimuleert.

Een connectieve digitale eengemaakte markt

De digitale eengemaakte markt brengt Europeanen nu al tastbare voordelen: roamingtarieven zijn afgeschaft, burgers hebben nu overal in de EU toegang tot hun abonnementen op films, sportevenementen, muziek, videogames en e-books en vanaf december dit jaar zullen zij online kunnen winkelen zonder dat ze nog worden gediscrimineerd louter op basis van hun woonplaats.

Van de 30 wetgevingsinitiatieven voor de digitale eengemaakte markt die de Commissie heeft gedaan, zijn er 18 omgezet in wetgeving. Het komt er nu op aan om de resterende voorstellen af te ronden, onder meer die over auteursrechten, e-privacy en contractenrecht. Het is belangrijk om, tegelijk met een netwerk van nationale coördinatiecentra, snel een Europees kenniscentrum voor industrie, technologie en onderzoek op het gebied van cyberbeveiliging op te richten. Dit moet de EU helpen om voor cyberbeveiliging haar technologische en industriële capaciteit te behouden en uit te bouwen, die nodig is om onze digitale eengemaakte markt te beveiligen.

We zullen blijven verder werken rond de zich aandienende uitdaging van kunstmatige intelligentie door gecoördineerd optreden in de Europese Unie te faciliteren en door

vervolginitiatieven te nemen voor de diverse stappen die eerder dit jaar zijn gezet. De Commissie en de Hoge Vertegenwoordiger zullen ook met een nieuw gezamenlijk actieplan komen om de strijd aan te binden met de in Europa steeds verder om zich heen grijpende online desinformatie die het vertrouwen van de Europese burgers in de democratische processen en instellingen aantast en onze onafhankelijke en vrije media ondermijnt. Zeker in de aanloop naar de verkiezingen van volgend jaar voor het Europees Parlement is het van bijzonder belang dat deze kwestie wordt aangepakt.

Voorts zullen we met een aanbeveling komen om een formaat vast te stellen voor het uitwisselen van Europese elektronische patiëntendossiers. Zo moet het eenvoudiger worden om patiëntengegevens over de grenzen heen uit te wisselen. Hiervan zullen zowel patiënten als zorgverstrekkers profiteren en het zal de medische vooruitgang helpen te bevorderen door de digitalisering van zorgdiensten. Op het gebied van volksgezondheid zullen we ook met een omvattend raamwerk voor endocrine disruptoren komen.

Een robuuste energie-unie met een toekomstgericht klimaatveranderingsbeleid

De voorbije vier jaar heeft de EU geïnvesteerd in onze eigen energie-unie met het oog op een duurzame, onafhankelijke en zekere bevoorrading van burgers. Mondiaal hebben we het voortouw genomen in de strijd tegen klimaatverandering en we zijn de enige grote economie met wetgeving om de broeikasgasemissies tegen 2030 met ten minste 40 % te verminderen, zoals afgesproken in het Klimaatakkoord van Parijs.

We moeten blijven samenwerken met de medewetgevers om tot een akkoord te komen over de resterende voorstellen uit het pakket "Schone energie voor alle Europeanen". Om de eengemaakte energiemarkt in de EU beter te laten functioneren en om de solidariteit tussen lidstaten te versterken, is het ook van essentieel belang dat de medewetgevers het eens raken over gemeenschappelijke regels voor gaspijpleidingen die de Europese interne gasmarkt binnenkomen, en de laatste hand leggen aan de nieuwe wetgeving over de elektriciteitsmarkten. Ook moeten we overeenstemming bereiken over de voorstellen van de Commissie in het kader van de "Europa in beweging"-mobiliteitspakketten zodat onze agenda voor veilige, schone en geconnecteerde mobiliteit tijdig ten uitvoer wordt gelegd. Hetzelfde geldt voor de voorstellen van de Commissie over duurzame financiering om het particuliere kapitaal aan te trekken dat nodig is om de EU-agenda voor klimaat en duurzame ontwikkeling te ondersteunen.

Als deze maatregelen snel kunnen worden goedgekeurd, hebben we de ondersteunende instrumenten en het juridische kader van het EU-klimaatbeleid voor 2030 in handen. Met dit klimaatbeleid en dit energiebeleid zal de totale reductie van broeikasgasemissies tegen 2030 uitkomen op rond 45 %. Daarmee zullen we verder gaan dan de EU-toezegging in het kader van het Klimaatakkoord van Parijs om tegen 2030 de emissies met ten minste 40 % te reduceren ten opzichte van 1990. Zo komen we ook op een traject om tegen 2050 een emissiereductie van naar verwachting rond 60 % te halen. Dit alles is echter niet voldoende voor de bijdrage van de EU aan de temperatuurdoelstellingen van het Klimaatakkoord van Parijs. Het jongste bijzonder verslag van het Intergouvernementeel Panel over klimaatverandering (IPCC) laat geen twijfel bestaan over de negatieve effecten van

klimaatverandering. Tegen deze achtergrond zal de Commissie in de aanloop naar de conferentie over klimaatverandering van Katowice in december 2018 dan ook met een voorstel komen voor een EU-strategie voor broeikasgasreducties voor de lange termijn. Ook zullen we verslag doen over de staat van de energie-unie en over de vooruitgang die is geboekt bij het bevorderen van de Europese capaciteit als leider in de accusector.

Een diepere en eerlijkere interne markt met een sterkere industriële basis

In 2018 vieren we de vijfentwintigste verjaardag van de interne markt. De interne markt die één vijfde van de wereldeconomie uitmaakt, is uniek en is de grootste troef van Europa om economische groei te genereren en om ervoor te zorgen dat Europese bedrijven het goed doen, innoveren en banen creëren. Door dit collectieve voordeel kunnen we echt normbepalend zijn en het mondiale ijkpunt worden voor thema's zoals gegevensbescherming, big data, kunstmatige intelligentie en automatisering - en zo onze waarden uitdragen en onze stempel op de wereldeconomie drukken.

Nu moeten we onze belofte waarmaken om het potentieel van de interne markt in al zijn dimensies maximaal te benutten. Daarvoor is het van essentieel belang dat we overeenstemming bereiken over de in behandeling zijnde voorstellen van de "goederen en diensten"-pakketten die producten veilig moeten maken en het vertrouwen in de interne markt moeten versterken. We moeten onze inspanningen opvoeren om tot een akkoord te komen over een gemeenschappelijke geconsolideerde heffingsgrondslag voor de vennootschapsbelasting (CCCTB) en over de voorstellen voor een eerlijke en efficiënte belastingheffing voor de digitale economie, zodat alle bedrijven, groot en klein, hun billijk aandeel aan belastingen betalen op de plaats waar zij winst maken Ook is de tijd gekomen om het eens te raken over de voorstellen voor een eerlijke en efficiënte belasting over de toegevoegde waarde, die het stelsel moeten vereenvoudigen met name voor kleine bedrijven, het fraudebestendig moeten maken en het systeem voor het vaststellen van verlaagde btw-tarieven moeten moderniseren. Voorts is er overeenstemming nodig over de voorstellen inzake vennootschapsrecht die moeten voorkomen dat het recht van bedrijven om over nationale grenzen te verhuizen en te groeien, door een kleine groep wordt misbruikt om belastingen te ontwijken of werknemersrechten te ondergraven. Er moet ook dringend een akkoord komen over de wetgevingsvoorstellen voor een "new deal" voor consumenten. Deze "new deal" zal de consumentenwetgeving moderniseren en vereenvoudigen en introduceert de mogelijkheid van versterkt individueel verhaal door middel van representatieve vorderingen.

Een volwaardig functionerende kapitaalmarktenunie met diepe en liquide markten is van cruciaal belang voor de financiële stabiliteit, voor het ondersteunen van de interne markt en voor het diversifiëren van de financieringsbronnen voor Europese bedrijven, met name voor kleinere bedrijven. Het is de hoogste tijd om overeenstemming te bereiken over de voorstellen voor het pan-Europees persoonlijk pensioenproduct, de hervorming van de Europese marktinfrastructuur, het versterken van de EU-architectuur voor financieel toezicht, en voor het voorstel betreffende insolventie en herstructurering van bedrijven en het bieden van een tweede kans. Ook zou er een akkoord moeten komen over andere voorstellen met betrekking tot de kapitaalmarktenunie zoals die over crowdfunding, gedekte obligaties, het

vergemakkelijken van de grensoverschrijdende distributie van beleggingsfondsen, het bevorderen van de notering van mkb-bedrijven op publieke markten, en evenredigere en slagkrachtigere regels voor beleggingsondernemingen. In het licht van de recente onthullingen over ernstige gevallen van witwassen in de financiële sector, is het ook van vitaal belang om snel tot een akkoord te komen over de voorstellen om het toezicht op witwassen aan te scherpen zodat de regels in de hele EU beter worden nageleefd en gehandhaafd.

Niet alleen levert de interne markt resultaten op voor bedrijven, ook staat hij garant voor hoge sociale normen en werknemersbescherming. Op de sociale top van Gotenburg van vorig jaar hebben het Europees Parlement, de Raad van de Europese Unie en de Europese Commissie de Europese pijler van sociale rechten geproclameerd. Binnen haar bevoegdheden heeft de Commissie concrete vervolginitiatieven ontplooid. Nu moeten we het eens raken over de oprichting van een Europese Arbeidsautoriteit en over de voorstellen om tot een beter evenwicht tussen werk en privéleven te komen en te zorgen voor transparante en beter voorspelbare arbeidsomstandigheden voor iedereen, ook voor werknemers met een atypisch contract. We moeten overeenstemming bereiken over de herziening van de regels voor de coördinatie van de socialezekerheidsstelsels van de lidstaten, over de bescherming van werknemers tegen kankerverwekkende chemicaliën en over de toegang tot sociale bescherming. Het is ook de hoogste tijd om de laatste hand te leggen aan de Europese toegankelijkheidswet, zodat mensen met een beperking hun gelijke rechten om volwaardig deel te nemen aan de samenleving en de arbeidsmarkt ook beter kunnen uitoefenen.

De interne markt handhaven, afdwingen en verder uitdiepen is een taak die nooit af is. We moeten de resterende lacunes dichten en verbeteringen aanbrengen in de wijze waarop de interne markt functioneert. Daarom is overeenstemming over lopende wetgevingsdossiers en de correcte uitvoering van regelgeving in de lidstaten van kapitaal belang. Met het oog op de besprekingen van de leiders tijdens de Europese Raad van december zal de Commissie met een mededeling komen waarin het wegwerken van de resterende barrières centraal zal staan en opties voor maatregelen worden uitgetekend zodat Europa de nieuwe kansen aangrijpt van een mondiale omgeving die volop in beweging is.

Een diepere en billijkere economische en monetaire unie

Op 1 januari 2019 zullen we vieren dat de eenheidsmunt twintig jaar bestaat. Dagelijks gebruiken 340 miljoen Europeanen de euro in 19 lidstaten. De eurozone is goed voor bijna 85 % van het bruto binnenlands product van de Unie met 27. Zij heeft de ergste financiële crisis in onze generatie doorstaan en is daar sterker uit gekomen. Nu is de tijd aangebroken om duidelijker in te zetten op de strategische rol die voor de euro op het wereldtoneel is weggelegd, en op het verstevigen van de fundamenten ervan. In dit verband is het van bijzonder belang dat de kapitaalmarktenunie wordt voltooid.

Niet minder belangrijk is het dat we de voorstellen uit de routekaart voor het verdiepen van de economische en monetaire unie in Europa waarmaken, met onder meer ook de begrotingsinstrumenten die in het kader van het nieuwe meerjarig financieel kader zijn voorgesteld. Hiermee wordt de economische en monetaire unie - en met name de Europese Stabilisatiefunctie en het steunprogramma voor structurele hervormingen (SRSP) - toegerust

met de instrumenten die voor grotere macro-economische veerkracht moeten zorgen en die bijdragen tot de structurele hervormingen en het versterken van de convergentie. In juni 2018 zijn de leiders op de Eurotop waaraan alle lidstaten hebben deelgenomen, overeengekomen om de bankenunie te voltooien, door onder meer een gemeenschappelijke achtervang te creëren voor het gemeenschappelijk afwikkelingsfonds, door verdere stappen te zetten in de richting van de Europese depositoverzekeringsregeling. Voorts kwamen zij overeen om de rol van het Europees stabiliteitsmechanisme (ESM) als instrument voor crisisbeheer te versterken en verder uit te bouwen. De uitvoering van deze taak moet prioriteit krijgen en tegelijk moeten we nu snel overeenstemming bereiken over met name de voorstellen voor het verminderen van risico's in de banksector en over het pakket voor het terugdringen van niet-renderende leningen. Een veerkrachtige eurozone vereist ook veerkrachtige lidstaten en versterkte economische en sociale convergentie. Met deze doelstelling voor ogen zal de Commissie het Europees Semester verder versterken en daarbij inzetten op het ondersteunen en begeleiden van lidstaten om tot duurzame en inclusieve groei voor de lange termijn te komen.

Handel: een evenwichtig en progressief handelsbeleid om de globalisering in goede banen te leiden

Met haar omvang, gemeenschappelijke waarden en doelstellingen is de Europese Unie uniek doordat zij handelsakkoorden heeft met 69 landen over de hele wereld, die goed zijn voor 40 % van het mondiale bruto binnenlands product. De oplopende spanningen en het toenemende gebrek aan voorspelbaarheid in de internationale handelsorde betekenen echter dat we steeds opnieuw duidelijk moeten maken dat we gehecht zijn aan het behoud en de versterking van een op regels gebaseerd internationaal stelsel. Wanneer we snel de economische partnerschapsovereenkomst EU-Japan sluiten, het grootste internationale handelsakkoord ooit van de Europese Unie, zal dat een krachtig signaal zijn van onze betrokkenheid. We zullen ons ook inspannen om de overeenkomsten met Singapore en met Vietnam snel in werking te laten treden en om de onderhandelingen af te ronden waar een beginselakkoord is bereikt (Mexico) of waar de onderhandelingen al in een gevorderd stadium verkeren, zoals die met Chili en de Mercosur. Daarnaast moeten we ook zoveel mogelijk vooruitgang boeken bij andere lopende handelsbesprekingen, zoals die met Australië en Nieuw-Zeeland.

De EU heeft alle redenen om zich zelfverzekerd te tonen over onze handelsrelaties, maar zij zal niet naïef zijn. Het is belangrijk dat de medewetgevers het snel eens worden over het voorstel voor het screenen van buitenlandse directe investeringen, zodat we buitenlandse overnamepogingen die schadelijk kunnen zijn voor EU-belangen, kunnen monitoren en beletten. Ook is het tijd voor de lidstaten om de impasse te doorbreken rond het voorstel voor een instrument voor internationale aanbestedingen, zodat we discriminatie tegen EU-bedrijven op de markten voor aanbestedingen in derde landen kunnen tegengaan. Ook moeten de lidstaten het eens raken over de hervorming van de regels inzake tweeërlei gebruik zodat handel nooit kan worden misbruikt als dekmantel voor goederen die kunnen worden gebruikt om elementaire mensenrechten te schenden.

Een op wederzijds vertrouwen gebaseerde ruimte van recht en grondrechten

De voorbije vier jaren was het beschermen van de grondrechten en de veiligheid een topprioriteit. Om de werkzaamheden met het oog op een daadwerkelijke veiligheidsunie te voltooien, komt het er nu op aan overeenstemming te bereiken over de voorstellen om rechtshandhavingsautoriteiten betere grensoverschrijdende toegang tot elektronisch bewijsmateriaal te geven, de voorstellen over het op de markt brengen en het gebruik van precursoren voor explosieven, over het verbeteren van de beveiligingskenmerken van identiteitskaarten en om rechtshandhavingsautoriteiten gemakkelijker grensoverschrijdende toegang te geven tot elektronisch bewijsmateriaal en financiële gegevens. Ook moeten we terroristen de middelen voor het plegen van hun daden blijven onthouden door het eens te worden over maatregelen om de onlineverspreiding van terroristische content te voorkomen en door het mandaat van het Europees Openbaar Ministerie te verruimen tot de bestrijding van grensoverschrijdend terrorisme.

Om de Europese informatiesystemen voor veiligheid, migratie en grensbeheer slimmer en doeltreffender te laten samenwerken, dient er snel overeenstemming te komen over de voorstellen voor interoperabiliteit van die systemen, samen met de upgrades van bijvoorbeeld het Europese strafregisterinformatiesysteem, Eurodac en het Visuminformatiesysteem.

De onthullingen van *Dieselgate* tot *Luxleaks*, van de *Panamapapers* tot de *Cambridge Analytica*-affaire hebben laten zien dat klokkenluiders een belangrijke rol spelen bij het aan het licht brengen van onrechtmatige activiteiten die het algemeen belang en de welvaart van burgers kunnen schaden. Daarom moeten we een akkoord bereiken over een betere bescherming voor klokkenluiders die inbreuken op EU-recht melden.

Daarnaast moeten we ervoor zorgen dat de EU beter hulp kan bieden aan mensen die getroffen worden door natuurrampen, door het eens te worden over het voorstel voor het EU-mechanisme voor civiele bescherming (rescEU).

Rechtstatelijkheid, als een van de waarden van de Unie, is van essentieel belang voor de democratie en voor de eerbiediging van de grondrechten. Tegelijk is het een essentiële garantie voor het functioneren van de Europese Unie, als een interne markt en als een gebied waar wetten eenvormig worden toegepast en begrotingsmiddelen correct worden besteed en waar lidstaten en hun burgers, in een geest van wederzijds vertrouwen, samen kunnen werken aan gemeenschappelijke doelstellingen. De Verdragsprocedure om te bepalen of er een duidelijk risico is op een ernstige schending van die waarden, en met name de rechtstatelijkheid, is ingeleid ten aanzien van twee lidstaten. Ook over een aantal andere lidstaten neemt de bezorgdheid toe. Daardoor groeit het besef dat de Europese Unie en haar lidstaten meer moeten doen om de rechtstaat te verdedigen en te handhaven. In dit verband wil de Commissie een initiatief presenteren om het kader van 2014 voor de rechtstaat verder te versterken.

Naar een nieuw migratiebeleid

Migratiedruk blijft voor de burgers in Europa een groot punt van zorg, ook al is de crisis nu achter de rug. Goed migratiebeheer zal voor vele jaren nog een uitdaging blijven en moet een breed antwoord krijgen.

Het aantal irregulier binnenkomende migranten in de Europese Unie is met 95 % gedaald ten opzichte van de piek van oktober 2015. Dit jaar is echter ook het belang gebleken van waakzaamheid op alle routes: op de centrale Middellandse Zeeroute is er een substantiële daling, maar op de oostelijke en vooral de westelijke Middellandse Zeeroute valt een toename waar te nemen. Migratieroutes en de bepalende factoren ervan evolueren voortdurend en we moeten ons voorbereiden op de toekomst. De topprioriteit blijft een akkoord over een goed functionerend gemeenschappelijk Europees asielstelsel dat is gebaseerd op de beginselen van verantwoordelijkheid en solidariteit. Over vijf van de zeven oorspronkelijke voorstellen om het stelsel te hervormen, is voorlopige of gedeeltelijke overeenstemming bereikt en de laatste stappen richting goedkeuring moeten nu worden gezet. Tegelijk kunnen we dan de aanpassingen integreren om de operationele capaciteit te versterken van het nieuwe Europese Asielagentschap, dat samen met de toespraak over de Staat van de Unie is voorgesteld. Parallel daarmee moeten we onze inspanningen bundelen, zodat we het eens kunnen worden over de twee resterende voorstellen: de hervorming van het Dublinsysteem en de verordening asielprocedures.

Migratiebeleid is pas geloofwaardig wanneer burgers ervan op aan kunnen dat we onze externe grenzen daadwerkelijk beheren en dat we bescherming kunnen bieden aan wie deze nodig heeft en terugsturen wie geen bescherming behoeft. Het is van cruciaal belang om de samenhang en doeltreffendheid van ons terugkeerbeleid te versterken en prikkels voor irreguliere migratie te verminderen. De Commissie heeft ook de nodige voorstellen in die zin ingediend. Ook moeten we snel een akkoord bereiken over de hervorming van de terugkeerrichtlijn en over het versterken van de capaciteit van het Europees Grens- en kustwachtagentschap. Dit moet gebeuren door tegen 2020 een permanent korps van 10 000 EU-grenswachters op te richten, dat meer bevoegdheden krijgt op het gebied van terugkeermaatregelen en meer mogelijkheden om in partnerlanden buiten de EU te opereren.

Tegelijkertijd moet Europa meer doen op het gebied van legale migratie. We moet adequaat kunnen inspelen op arbeidsmarktbehoeften en tekorten aan vaardigheden in de toekomst, zonder de EU-belangen uit het oog te verliezen. Daarom is het van essentieel belang dat er een akkoord komt over de herziene regeling inzake de Europese blauwe kaart, die het voor hooggekwalificeerde onderdanen van derde landen makkelijker en aantrekkelijker zal maken om in Europa te komen werken en bij te dragen aan de prestaties van onze economieën.

Tegen december 2018 zal de Commissie een mededeling publiceren over visumwederkerigheid waarin zij een stand van zaken zal opmaken en zal aangeven welke verdere stappen er mogelijk zijn wat betreft de situatie van niet-wederkerigheid met de Verenigde Staten op het gebied van visumbeleid.

Een krachtiger optreden op het wereldtoneel

Wanneer we schouder aan schouder staan, heeft Europa het vereiste gewicht om een sterke wereldspeler te zijn, die werkt aan vrede, duurzame ontwikkeling, veiligheid en stabiliteit, en tegelijk inzet op democratie, verdediging van de mensenrechten en het bevorderen van de rechtstaat.

Om ervoor te zorgen dat dit ook het geval is, wil de Commissie, naast de inspanningen om een akkoord te bereiken over de voorgestelde financiële programma's die Europa's rol als globale speler moeten schragen, ervoor blijven pleiten dat er snel vervolgstappen komen voor haar initiatief voor een doeltreffendere besluitvorming in het gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid van de EU. Zij zal zich ook blijven inzetten voor de uitvoering van de integrale strategie voor het buitenlands en veiligheidsbeleid van de EU, met name ten aanzien van India, Latijns-Amerika en Centraal-Azië.

Bij de uitvoering van de voorgestelde nieuwe Afrikaans-Europese alliantie voor duurzame investeringen en werkgelegenheid zullen nieuwe stappen gezet worden. Met het oog daarop zal het EU-plan voor externe investeringen verder operationeel gemaakt en uitgevoerd worden zodat het zijn ambitieuze doelstelling kan waarmaken om als hefboom te fungeren voor 44 miljard EUR aan duurzame investeringen tegen 2020.

De uitvoering van ons nabuurschapsbeleid in zowel oost als west blijft een centrale prioriteit. Wat de uitbreiding van de EU betreft, zal de Commissie jaarlijks verslagen publiceren over alle vooruitgang die is geboekt in de betrekkingen met alle partners in kwestie. Voorts zal de Commissie een beoordeling maken van en een advies uitbrengen over het verzoek van Bosnië en Herzegovina om kandidaat-lidstaat te worden.

Een Unie van democratische verandering

De afgelopen vier jaar heeft de Commissie zich beijverd om de Europese Unie democratischer te maken, door bijvoorbeeld de beleidsvorming open te stellen voor input van burgers, door meer transparantie te bieden over de contacten tussen besluitvormers binnen de Commissie en belangenvertegenwoordigers, door onderhandelingsmandaten voor handelsakkoorden te publiceren en door de beginselen voor beter regelgeven te integreren in de vormgeving van het beleid. De regels voor de financiering van Europese politieke partijen zijn ingrijpend gewijzigd. Dit moet de banden tussen Europese politieke partijen en hun aangesloten partijen transparanter maken en zal de democratische legitimiteit versterken, zodat de financiering een betere afspiegeling is van de keuzes van het electoraat. Daarnaast wordt de handhaving aangescherpt om misbruik van publieke middelen te voorkomen.

Om onze democratische waarden te beschermen, moeten we garanderen dat de komende verkiezingen vrij en eerlijk verlopen. Daarom moet er dringend een akkoord komen over de voorstellen om onze democratische processen beter te beschermen tegen manipulatie door derde landen. Ook moet er prioritair overeenstemming worden bereikt over het voorstel waardoor Europese politieke partijen sancties kunnen krijgen omdat zij inbreuk maken op de

bescherming van persoonsgegevens om zo bewust de uitkomst van de Europese verkiezingen te beïnvloeden.

Met de Europese burgerinitiatieven krijgen burgers een unieke en innovatieve kans om de agenda op EU-niveau mee te helpen bepalen doordat zij de Commissie rechtstreeks kunnen vragen actie te ondernemen rond een kwestie die hun nauw aan het hart ligt. Om dit instrument gebruiksvriendelijker te maken en om ervoor te zorgen dat het zijn volledige potentieel waarmaakt, is het van essentieel belang om snel tot een akkoord te komen over de hervorming van de verordening zodat burgers makkelijker nieuwe initiatieven kunnen opzetten en steunen. We gaan ook in op de wensen die burgers formuleren tijdens openbare raadplegingen, zoals bijvoorbeeld het voorstel om niet langer tweemaal per jaar de klok te verzetten.

Van bij de aanvang van haar ambtstermijn heeft deze Commissie beklemtoond dat de Unie zich meer moet concentreren op de dingen die ertoe doen, en dat de democratische legitimiteit van wat de Unie doet, beter moet. Een essentieel aspect daarvan is dat we ervoor zorgen dat de beginselen van subsidiariteit en evenredigheid in acht worden genomen. Samen met dit werkprogramma presenteert de Commissie een mededeling waarin we uiteenzetten hoe we de rol van deze beginselen van subsidiariteit en evenredigheid in de EU-beleidsvorming willen versterken. Daarbij kunnen we voortbouwen op de rijke input die we hebben ontvangen van de Taskforce inzake subsidiariteit, evenredigheid en minder en efficiënter optreden. Zoals ook voorgesteld door de taskforce, zal een en ander gebeuren in het kader van de bredere agenda voor betere regelgeving, onder meer wanneer we, zoals gepland, de stand van zaken opmaken. Die mededeling gaat vergezeld van het jaarlijkse verslag over de betrekkingen tussen de Europese Commissie en de nationale parlementen en het jaarlijkse verslag over de toepassing van de beginselen van subsidiariteit en evenredigheid.

III. Alle Europeanen een krachtig toekomstperspectief bieden

De top van Sibiu van 9 mei 2019 zal plaatsvinden op een scharniermoment: zes weken nadat de brexit een feit is geworden en twee weken vóór de verkiezingen voor het Europees Parlement. Dit zal het moment zijn waarop leiders het vertrouwen in de toekomst van de nieuwe Unie met 27 nieuw leven kunnen inblazen. Aan dit proces in de aanloop naar en voorbij Sibiu zal de Commissie bijdragen met een reeks verslagen en mededelingen met 2025 als tijdshorizon. Zij heeft initiatieven genomen, of zal dat doen, rond de volgende thema's:

- Versterking van de internationale rol van de euro, als onderdeel van de algemene inspanningen om de Europese soevereiniteit te versterken;
- Verruiming van het gebruik van stemmingen bij gekwalificeerde meerderheid en meer mogelijkheden voor een doeltreffendere besluitvorming op het gebied van fiscaal en sociaal beleid, zodat de wetgeving over de interne markt in de EU gelijke tred kan houden met economische en maatschappelijke ontwikkelingen, alsmede voor diverse

gerichte onderdelen van onze buitenlandse betrekkingen, zodat ons gemeenschappelijk buitenlands en veiligheidsbeleid de juiste besluitvormingsinstrumenten krijgt;
- Reflectie over de route naar een duurzaam Europa tegen 2030, als follow-up van de doelstellingen voor duurzame ontwikkeling van de VN, met inbegrip van het Klimaatakkoord van Parijs;
- Effenen van de weg naar een nieuw institutioneel raamwerk voor ons energie- en klimaatbeleid door de mogelijkheden te schetsen voor verruimde stemmingen bij gekwalificeerde meerderheid en een eventuele hervorming van het Euratom-Verdrag;
- Verdere versterking van het kader van 2014 voor de rechtstaat;
- Een schets van de wijze waarop de Unie eensgezinder, sterker en democratischer kan worden gemaakt in termen van communicatie.

IV. Voorbereiding op de brexit

Hoewel aanzienlijke inspanningen worden geleverd om een akkoord te bereiken over een ordelijke terugtrekking van het Verenigd Koninkrijk uit de Europese Unie en over een raamwerk voor de toekomstige betrekkingen tussen de EU en het Verenigd Koninkrijk, zal toch een aantal maatregelen moeten worden genomen om het EU-acquis aan te passen aan de context van de terugtrekking van het Verenigd Koninkrijk, en dit ongeacht de uitkomst van de onderhandelingen. Naast de zes wetgevingshandelingen die al ter aanneming bij de medewetgevers liggen, zal de Commissie nog twee verdere wetgevingsvoorstellen met het oog op de voorbereiding op de brexit goedkeuren. Daarin zal het gaan over de visumstatus van burgers van het Verenigd Koninkrijk na de terugtrekking van het Verenigd Koninkrijk en over de aanpassing van de cijfers voor primair energieverbruik en eindverbruik in de wetgeving inzake energie-efficiëntie. Deze voorstellen zullen in november 2018 worden ingediend, zodat de medewetgevers nog voldoende tijd over hebben om deze voorstellen vóór de terugtrekkingsdatum aan te nemen.

Vóór eind 2018 zal de Commissie ook met een reeks gedelegeerde handelingen en uitvoeringshandelingen komen die nodig zijn in het kader van de voorbereidingen op de brexit. Zij zal de situatie van nabij blijven volgen naarmate de onderhandelingen vorderen en zal zo nodig voorstellen voor verdere maatregelen doen, waarbij de medewetgevers de nodige tijd krijgen om hun werkzaamheden af te ronden.

V. Betere regelgeving en de tenuitvoerlegging en handhaving van EU-recht

Van bij haar aantreden heeft deze Commissie veel werk gemaakt van betere regelgeving. Deze aanpak begint echt deel uit te maken van haar dna. Recentelijk heeft de OESO de Commissie een koploper genoemd waar het gaat om goede regelgevingspraktijken. Om deze vooruitgang vast te houden, maken we nu een stand van zaken op van ons beleid inzake beter regelgeven en zullen we in het voorjaar verslag doen over de resultaten die zijn behaald en de lessen die kunnen worden getrokken. In afwachting daarvan zullen we al het nodige doen om

met onze instrumenten voor betere regelgeving ons bestaande beleid grondig tegen het licht te houden zodat het nog geschikt is voor het beoogde doel en onnodige kosten worden vermeden. Bijlage II bij dit werkprogramma bevat de belangrijkste evaluaties en geschiktheidscontroles die we zullen uitvoeren, onder meer als follow-up van de adviezen van het REFIT-platform. Dit platform zet zijn werkzaamheden voort en zal binnenkort met een reeks nieuwe adviezen komen. Vervolgens zal de Commissie een nader overzicht geven van de follow-up van alle adviezen, zowel die uit het verleden als de nieuwe. Dit zal gebeuren in het online REFIT-scorebord en in het tweede jaarlijkse lastenoverzicht.

Voor elk voorschrift geldt dat, hoe zorgvuldig het ook is opgesteld en voorbereid, de effectiviteit ervan staat of valt met de uitvoering ervan. Juist daarom besteedt de Commissie evenveel zorg aan de juiste toepassing van wetgeving als aan het opstellen ervan. Van cruciaal belang voor een effectieve tenuitvoerlegging van het EU-recht is nauwe samenwerking en communicatie tussen de Commissie en de lidstaten. We zullen de dialoog met de lidstaten blijven aangaan om hen te ondersteunen bij de tenuitvoerlegging van het EU-recht. De komende maanden zullen forse inspanningen vergen om wetgeving die recentelijk is aangenomen of binnenkort zal worden aangenomen, om te zetten en ten uitvoer te leggen. Tegelijk zal de Commissie prioriteit blijven geven aan het aanpakken van ernstige inbreuken op het EU-recht die de toegevoegde waarde van EU-regels aantasten. Wanneer dat nodig is zal zij doortastend optreden, zoals zij recentelijk bijvoorbeeld heeft gedaan voor de luchtkwaliteit.

VI. Conclusie

In de resterende maanden van deze ambtstermijn zal het erop aankomen de burgers duidelijk te maken dat we onze agenda van banen, groei, billijkheid en democratische verandering hebben waargemaakt. Het werkprogramma van de Commissie voor 2019 schetst een duidelijke agenda die inzet op de voltooiing van de taak die we bij het begin van deze ambtstermijn op ons hebben genomen. De Commissie zal intensief blijven samenwerken met het Europees Parlement en de Raad om deze agenda tot een goed einde te brengen zodat alle voorstellen die de Commissie heeft gedaan, nog goedgekeurd en tot uitvoering gebracht kunnen worden. Deze gezamenlijke Europese inspanning is van cruciaal belang, willen we de burgers tonen dat Europa het verschil kan maken als we doelgericht en doeltreffend handelen en met tastbare resultaten komen. Op 9 mei zullen we in Sibiu ook kunnen laten zien dat de Europese Unie met 27 een duidelijke toekomstvisie heeft en de fundamenten voor een sterk, verenigd en soeverein Europa heeft verstevigd.